

Епифанова О. В., Савельєва В. В.

науčná бібліотека,
Востоchnоукраїнський національний університет
імени Володимира Даля

ПОВЫШЕНИЕ ПУБЛИКАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ УЧЕНЫХ УНИВЕРСИТЕТА: ВОЗМОЖНОСТИ БИБЛИОТЕКИ

Рассматривается функция университетской библиотеки по поддержке публикационной активности университета. Охарактеризованы основные направления реализации данной функции, приведены примеры из опыта работы НБ ЧНУ им. В. Даля.

Ключевые слова: библиотека университета, публикационная активность, функции библиотек.

Yerifanova O. V., Savelieva V. V.

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University,
Scientific Library

INCREASING THE PUBLICATION ACTIVITY OF UNIVERSITY SCIENTISTS: THE POSSIBILITIES OF THE LIBRARY

The function of the university library in support of the publication activity of the university is considered. The main directions for the implementation of this function are described, examples from the work experience of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University Scientific Library are given.

Keywords: university library, publication activity, library functions.

УДК 378.147:023

Єрмолаєва Г. А.,

канд. пед. наук, доцент,
кафедра інформаційної, бібліотечної
та архівної справи, Відокремлений підрозділ
"Миколаївська філія Київського національного
університету культури і мистецтв"

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ФАХІВЦІВ

Розглянуті сучасні інтерактивні форми навчання сучасних бібліотечних фахівців, що найбільш поширено використовуються у ВНЗ та сприяють реалізації модернізації освіти та підготовці конкурентоздатних майбутніх фахівців.

Ключові слова: інтерактивна методика навчання, навчальний процес, майбутні бібліотечні фахівці

Нові запити інформаційного суспільства ХХІ сторіччя висунули вимоги до підготовки майбутніх бібліотечних фахівців, що і зумовило потребу в пошуку і впровадженні нових сучасних технологій навчання, а це, у свою чергу, – інтерактивних форм.

У підготовці майбутніх бібліотечних фахівців склалася усталена система підготовки кадрів, в якій використовуються традиційні форми проведення занять: лекції, практичні заняття, консультації, заліки, екзамени, різноманітні форми позааудиторної роботи. Ця методика навчання у вищому навчальному закладі передбачає спілкування викладача і студента, сутність якого зводиться до передачі знань студентам; контролю викладача за якістю та успішністю засвоєння знань. У дидактиці така модель набула статусу директивної. Під час директивної моделі результат навчання зводиться лише до передачі знань (викладач) та механічного засвоєння та відтворення (студент). Основними критеріями директивної моделі навчання є точність, достовірність інформації, підсумковий контроль.

Отже, у сучасному середовищі вищої освіти постає проблема використання сучасних форм і методів організації навчальної діяльності студентів. Така інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій з іншими технологіями навчання набагато збільшує їхні можливості здійснювати вибір і реалізацію індивідуального навчального дискурсу у відкритому освітньому просторі та підвищує якість підготовки студентів. Для цього необхідне широке інформаційне поле діяльності, джерела інформації, самостійний пошук шляхів обґрунтування різних візій щодо однієї й тієї самої проблеми, самостійний пошук шляхів її обґрунтування та розв'язання.

У зв'язку з переходом на компетентнісну основу в підготовці майбутніх фахівців виникає потреба у зміні технологій, форм і методів проведення занять, що дозволить уникнути наслідків наявної суперечності між теоретичною підготовкою й ефективністю практичної роботи фахівців. Це і зумовлює необхідність розроблення і використання інноваційних технологій навчання в підготовці майбутніх бібліотечних фахівців.

Інтерактивне навчання, на думку О. В. Шварп, – це діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою. Воно передбачає:

- постійну, активну взаємодію, взаєморозуміння викладача і студентів – учасників процесу навчання;
- вирішення загальних, але значущих для кожного учасника завдань, проблем;
- рівноправність викладача і студентів як суб'єктів навчального процесу.

Метою інтерактивного навчання є розвиток особистості майбутнього фахівця, насамперед – різноманітних форм мислення кожного студента у процесі засвоєння знань за визначення конкретних цілей і завдань освіти розглядається як цілісна взаємодія всіх учасників навчально-виховного процесу, в якому вони виступають суб'єктами знань, спілкування та організації. При цьому взаємодія між викладачем і студентами має суб'єкт-суб'єктний характер. Викладач повинен надати перевагу не інформаційно-контролюючій функції, а організаційно-стимулюючій, культивує демократичний стиль керування, підтримує ініціативу студентів та має настанову на співпрацю та солідарну відповідальність за її результати [8, с. 268].

З-поміж інтерактивних форм лекцій, які варто використати у навчанні студентів, слід виокремити такі: евристична бесіда, проблемна лекція, лекція у формі прес-конференції із залученням фахівців галузі, лекція-консультація як форма підсумкового заняття за окремим змістовним модулем та ін. Визначальною характеристикою інтерактивної лекції є її яскраво виражений діалоговий характер, для чого викладачу доцільно застосовувати методи так званого фронтального навчання, а саме: обговорення проблеми у загальному колі, "мікрофон", "мозковий штурм", "логічний ланцюжок", незакінчені речення, "дерево рішень" тощо.

До результативних інтерактивних форм практичних занять відносимо такі: ділова гра, кейс-навчання, "круглий стіл", фокус-група, "акваріум" та ін. Ділові ігри спонукають

студентів до творчості, вибору й осмислення своєї ролі, пошуку альтернатив для прийняття рішення та усвідомлення відповідальності за результат [7, с. 52].

З поширенням використання інтернету стає актуальним застосування веб-квестів (web-quest) в освітньому процесі. У перекладі з англійської мови термін web означає мережа (наприклад, інтернет-мережа), а quest – тривалий цілеспрямований пошук, який може бути пов'язаний з прикладами, або грою. Термін також позначає один з різновидів комп'ютерних ігор. Тобто веб-квест – це цілеспрямований пошук необхідної інформації у мережі Інтернет [4].

Технологія веб-квесту, на думку О. В. Ільченко, "це сукупність методів та прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації з практичною метою використовуючи інтернет-ресурси" [3]. Дана технологія дає змогу студентам працювати в групах (від трьох до п'яти осіб), розвивати конкурентність, лідерські якості, підвищувати мотивацію до процесу отримання знань, відповідальність за результати діяльності та їхню презентацію і використовувати під час самостійної роботи у підготовці майбутніх бібліотечних фахівців.

Основні елементи веб-квесту представлені Л. Лазаренко. Дослідниця виокремлює такі основні складові: "вступ (обов'язково вказуються терміни виконання роботи, подається вихідна ситуація або завдання); посилання на ресурси мережі (необхідний матеріал для вебквесту: книги або методичні посібники з бібліотечних фондів, електронні адреси, тематичні форуми; поетапний опис процесу виконання завдання (принципи обробки інформації, причинно-наслідкові схеми, додаткові супровідні питання, діаграми, таблиці, графіки та ін.); висновки (містять приклад оформлення результатів виконання завдання або їхньої презентації, шляхи подальшої самостійної роботи із зазначеної теми і галузі практичного застосування отриманих результатів і навичок)" [5].

Крім цього, можна практикувати розміщення результатів роботи над веб-квестом у мережі Інтернет на спеціалізованих сайтах. Таким чином, використання веб-квест технологій передбачає досягнення трьох цілей: розуміння студентами високотехнологічності і матеріальності завдання; виступ перед аудиторією, яка зацікавлена в результатах їхньої роботи; можливість взаємозв'язку з аудиторією з метою подальшого аналізу власних переваг та недоліків.

Однією з інтерактивних методик, що набула популярності у Великобританії, США, Німеччині, Данії та інших країнах стала – "Case study" ("кейс-метод", метод аналізу ситуацій), розроблена англійськими науковцями М. Шевером та ін. Саме їй у світовій практиці відведено важливе місце для вирішення сучасних проблем у навчанні. Уперше кейс-метод був застосований у 1910 р. при викладанні управлінських дисциплін у Гарвардський бізнес-школі, відомій інноваціями, а в Україні цей метод набув поширення лише в другій половині 90-х рр. ХХ ст., як пізнавальна акселерація у процесі вивчення природничих наук. В основу кейс-методу покладено концепції розвитку розумових здатностей.

Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називають "кейсом") для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни [9]. Саме цей метод, на думку Т. Баул, Л. Степаненкова, "найбільшою мірою дозволяє вирішувати проблеми з урахуванням конкретних умов і за наявності фактичної інформації, розвиває такі кваліфікаційні характеристики, як здатності до проведення аналізу і діагностики проблем, уміння чітко формулювати і висловлювати свою позицію, уміння спілкуватися, дискутувати, сприймати і оцінювати інформацію, яка надходить у вербальній та невербальній формі. Певною мірою

цей метод сприяє формуванню особистісних властивостей: почуття впевненості у собі, подолання зайвої боязкості чи надмірної самовпевненості" [1].

Технологію кейс-методу можна використовувати у процесі навчання майбутніх бібліотечних фахівців незалежно від навчальної дисципліни, які будуть орієнтувати майбутніх фахівців на самоосвіту, самореалізацію, пошук нових знань. Дисципліни закладають адаптаційні механізми для безперервної освіти та творчості студентів. Її домінантою є розвинена мотивація й сформованість особистісних якостей, які забезпечують внутрішню потребу активного освоєння студентами функцій нових ролей, зокрема інформаційних.

Наприклад, І. Демешко стверджує, що досить "ефективним є використання кейс-методу при вивченні курсу "Інформаційно-аналітична діяльність", який спрямований на формування творчого та критичного мислення. Таке навчання – це один з активних видів самостійної роботи з вивчення програмового матеріалу. Основні завдання методики кейс-методу: 1) набути нових знань; 2) виокремлювати головне й оцінювати основні події чи питання; 3) показати свою компетентність та здатність працювати з літературою; 4) розвивати вміння спілкуватися; 5) удосконалювати творчі здібності; поглиблювати відповідальність за свою роботу, впевненість у собі; уміти налагодити контакт у колективі" [2].

Специфіка роботи бібліотечних фахівців в сучасних умовах потребує істотної зміни процесу їх підготовки у вищих навчальних закладах. Ідеться, зокрема, про використання різноманітних методів навчання, гнучкість викладання, урахування складу аудиторії, її настрою та реакцій, здатності сприймати той чи інший матеріал. Від викладачів вимагається впровадження імпрровізацій у навчальному процесі, щоб максимально наблизити студентів до реальних ситуацій [6].

Так, Відокремлений підрозділ "Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв" у процесі підготовки фахівців зі спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" веде значну роботу з удосконалення навчального процесу. Сучасний зміст освіти орієнтується на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів та інтелект-навчання для майбутнього. Практичні заняття проводять не лише в навчальних лабораторіях, а й на базі організацій. Цьому багато в чому сприяло налагодження зв'язків з ними. Завдяки цьому забезпечено практики студентів в організаціях і узгодження програм практики з керівниками підприємств; залучення для навчальної і практичної роботи зі студентами ВНЗ висококваліфікованих фахівців базових організацій; упровадження інформаційних технологій у процесі навчання. Під час викладання необхідним є поєднання новітніх підходів до науково-методичного забезпечення навчальних фахових дисциплін із традиційною методикою, використання мультимедійних засобів, індивідуальних навчальних проектів, удосконалення системи контролю знань, умінь і навичок студентів. Це сприяє посиленню індивідуалізації процесу навчання, пошуку оптимального поєднання теорії та практики, актуалізації наявних знань та вмінню студентів, стимулюванню їх до розв'язання власних життєвих проблем.

Список використаних джерел

1. Баул, Т. П. За і проти використання методу кейс-стаді в навчальному процесі / Т. П. Баул, Л. Т. Степаненкова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/18_NPM_2008/Pedagogica/34230.doc.htm. 2. – Назва з екрану.

2. Демешко, І. М. Застосування інноваційної методики в курсі "Інформаційно-аналітична діяльність" / І. М. Демешко // Наук. записки КДПУ. Сер. Педагогічні науки. – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – Вип. 147. – С. 57–62.
3. Ільченко, О. В. Використання web-квестів у навчально-виховному процесі [Електронний ресурс] / О. В. Ільченко. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/. – Назва з екрану.
4. Коваль, С. М. Використання інформаційних технологій у процесі навчання [Електронний ресурс] / С. М. Коваль. – Режим доступу : www.kpi.kharkov.ua/archive. – Назва з екрану.
5. Лазаренко, Л. В. Використання інноваційної технології веб-квест у викладанні іноземної мови майбутнім математикам [Електронний ресурс] / Л. В. Лазаренко. – Режим доступу : http://cnp.org.ua/files/Archive/Kiev_october_2015_part2.pdf. – Назва з екрану.
6. Сапицька, І. К. Організація підготовки фахівців з інформаційної діяльності: ситуаційний підхід / І. К. Сапицька // Наук. записки Нац. ун-ту "Острозька академія". Сер. Культура і соціальні комунікації. – Острог, 2009. – Вип. 1. – С. 327–334.
7. Сошинська, Я. Є. Інтерактивні форми навчання студентів спеціалізації "Медіаменеджмент" / Я. Є. Сошинська // "Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: європейські орієнтири" : зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф. (електрон. вид.). – Київ : УБА, 2017. – С. 51–53.
8. Шварп, Н. В. Упровадження інтерактивних методів навчання у підготовку майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі / Н. В. Шварп // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. ст. Сер. Педагогіка і психологія. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – Вип. 40, ч. 2. – С. 266–272.
9. Ягоднікова, В. В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / В. В. Ягоднікова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm. – Назва з екрану.

Ермолаева А. А.,

канд. пед наук, доцент,

Отдельное подразделение

"Николаевский филиал Киевского национального
университета культуры и искусств"

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ В ПОДГОТОВКЕ СОВРЕМЕННЫХ БИБЛИОТЕЧНЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Рассмотрены современные интерактивные формы обучения современных библиотечных специалистов, которые наиболее распространены используются в ВУЗах и способствуют реализации модернизации образования и подготовке конкурентоспособных будущих специалистов.

Ключевые слова: интерактивная методика обучения, учебный процесс, будущие библиотечные специалисты

Yermolayeva G.,

Candidate of Pedagogic Sciences,

Separated Subdivision

"Mykolaiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts"